וְאַחַת, היא שדה שֶׁיִּחֵד לָהּ בעל פה, **בְּכְתוּבָּתָהּ** – שתגבה ממנה את כתובתה, בלי לכתוב בשטר הכתובה, ואף עליה סומכת דעתה יותר משאר שדותיו. **וְאַחַת**, היא שדה שֶׁהִכְנִיסָהּ לוֹ **שׁוּם מַשָּׁלָהּ** – שהכניסה אותה מבית אביה בשעת נישואין, ושמו את שויה וכתבוהו בשטר כתובתה, וקיבל עליו הבעל אחריותה, ונקראת נכסי צאן ברזל. ואף שאינה כתובה כשיעבוד לכתובתה יותר מאחרים, כיון שהכניסה אותה מבית אביה סומכת עליה לגבות ממנה כתובתה יותר משאר השדות.

ומסיים לבאר את תירוצו, **לְמַעוּטֵי מַאי** – מה ממעט רבה בר רב הונא באומרו שמדובר רק באחת משלשת שדות אלו, **אִילֵימָא** – אם נאמר שבא **לְמַעוּטֵי שְׂאָר נְכָסִים** של הבעל, שאם מכרה את שיעבודה לזה שקנאן מבעלה, שלא תגבה ממנו בכתובתה, אין יכולה לומר נחת רוח עשיתי לבעלי. אי אפשר לומר כן, שהרי אם בשדות אלו, על אף שיש לה שייכות מיוחדת עמם, יכולה לומר נחת רוח עשיתי לבעלי, כדי שלא יהא לו איבה עמי, **כָּל שֶׁכֵּן** הוא **דְּהַוְיָא לֵיהּ אֵיבָה** – שיהיה לו שנאה עמה, אם לא תמכור את שיעבודה בשדות שאין לה שייכות מיוחדת עמם, משום **דְּאָמַר לָהּ** הבעל, שהסיבה שאינך מסכימה למכור את שיעבודך, משום **שֶׁעֵינֵךְ נָתוּן בְּגֵירוּשִׁין וּבְמִיתָה**, ואת רוצה שיהיה לך ממה לגבות את כתובתך.

אֶלָּא ודאי שרבה בר רב הונא בא **לְמַעוּטֵי נְכָסֵי מְלוֹג**, שבהם אינה יכולה לומר נחת רוח עשיתי לבעלי, כיון ששלה הם, ויכולה לסרב למוכרם, ואם מכרם הבעל ואף היא מכרה, מקחה קיים. ואף במשנתינו שעוסקת בנכסי מלוג, אינה יכולה לומר שמכרה לבעלה משום חשש איבה, ואם יביא ראיה בעדים או בשטר שקנאם, מקחו קיים.

הגמרא מקשה עוד קושיא על מה שדייקנו במשנה, שאם יביא הבעל ראיה, בעדים או שטר, שהאשה מכרה לו את הנכסי מלוג, מקחו קיים: **הָאָמַר אֲמֵימַר, אִישׁ וְאִשָּׁה שֶׁמָּכְרוּ בְּנִכְסֵי מְלוֹג, לֹא עָשׂוּ וְלֹא פָלוּם**, כלומר, שלא חל המקח כלל, ומדוע אמרנו שאם יביא הבעל ראיה שמכרה לו, מקחו קיים.

מתרצת הגמרא: **כִּי אִיתְּמַר דַּאֲמֵימַר** – דברי אמימר נאמרו, דווקא **הֵיכָא דְּזַבְּנִין אִיהוּ וּמִית** – באופן שמכר הבעל את השדה, ומת, **אַתְיָא אִיהִי וּמַפְקָא** – מגיעה האשה, ומוציאה את השדה מהלקוחות, **אִי נַמִי** – וכן, **זְבָנָה אִיהִי** – אם מכרה היא את השדה, **וּמֵתָה**, אף שכשמתה שוב אינו זכאי בפירות נכסיה, ויש מקום לומר שאינו יורשה, כיון שמכרה את חלקה מחיים, מכל מקום **אָתָא אִיהוּ וּמַפֵּיק** – מגיע הבעל, ומוציא את השדה מהלקוחות, **בְּתַקַּנְתָּא דְּרַבָּנָן** – מחמת תקנת חכמים, **וְכִדְרַבִּי יוֹסֵי בַּר חֲנִינָא, דְּאָמַר רַבִּי יוֹסֵי בַּר חֲנִינָא, בְּאוּשָּׁא** – כשהיתה הסנהדרין באושא **הִתְקִינוּ, שֶׁהָאִשָּׁה שֶׁמָּכְרָה בְּנִכְסֵי מְלוֹג** בחיי בעלה, **וּמֵתָה** בחיי בעלה, **הַבַּעַל מוֹצִיא** את הנכסים **מִיַּד הַלָּקוֹחוֹת**, משום שהוא נחשב כלוקח ראשון, על אף שבחייה אין לו זכויות בגוף הקרקע. **אֲבָל הֵיכָא דְּזַבְּנִינוּ תַּרְוַיְיהוּ לְעָלְמָא** – אך אם שניהם מכרו לאחר, הוא את הפירות והיא את הגוף, **אִי נַמִי** – וכן, **זְבָנָה אִיהִי לְיִדֵּיהּ** – מכרה האשה לבעלה, **זְבִינָהּ וְזַבְנֵי** – ממכרה מכר, ואינה יכולה לומר נחת רוח עשיתי לבעלי, כיון שבנכסים שלה אינו מקפיד עליה אם אינה מוכרת. ומיושב הדיוק במשנתינו, שאם יביא הבעל ראיה שמכרה לו את נכסי המלוג שלה, מקחו קיים.

הגמרא מתרצת תירוץ נוסף: **וְאִיבָּעֵית אֵימָא** – ואם תרצה, אמור לתרץ, שבאמת כוונת אמימר ששניהם אינם יכולים למכור בנכסי מלוג, ולא קשה עליו ממשנתינו שמבואר שיכולה האשה למכור בנכסי מלוג, משום **דַּאֲמֵימַר דְּאָמַר** שאינם יכולים למכור, סובר **כְּרַבִּי אֶלְעָזָר**, ונחלקו עליו חכמים, כדלהלן, ומשנתינו כרבנן.

דְּתַנְיָא, הַמּוֹכֵר אֶת עַבְדּוֹ הכנעני לאחר, וּפָסַק עִמּוֹ – וסיכם עם הלוקח, **שֶׁיְּשַׁמְּשֶׁנּוּ** העבד עוד **שְׁלֹשִׁים יוֹם** אחר המכירה, **רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, הָרִאשׁוֹן** – הבעלים הראשון, שמכרו, **יֶשְׁנוֹ בְּדִין יוֹם אוֹ יוֹמַיִם**, שאם היכה את העבד מכת מות, ומת העבד מחמת המכה, אם נשאר חי מעת לעת, אינו נהרג, **מִפְּנֵי שֶׁהוּא** משועבד **תַּחְתָּיו**, ומתקיים בו הפסוק (שמות כא כ) 'וּמֵת תַּחַת' יָדוֹ', ונחשב לאדונו, **וְהַשֵּׁנִי** שקנאו, **אֵינוֹ בְּדִין יוֹם אוֹ יוֹמַיִם**, אלא הרי הוא כשאר אנשים, ואם הכהו מכת מות, אף אם מת אחר שנה מחמת המכה, הורגים אותו, **מִפְּנֵי שֶׁאֵינוֹ** משועבד **תַּחְתָּיו**, ועבד כנעני דינו כישראל לכל דבריו. מפרשת הגמרא את שיטתו, **קָסָבַר** רבי מאיר, **שִׁקְנְיַן פֵּירוֹת** שיש לאדון הראשון בעבד, שעדיין שלו הוא לתשמישיו, **כְּקִנְיַן הַגּוּף דָּמֵי** – נחשב כאילו גופו קנוי לו, ונחשב לאדונו לכל דבר, ואילו השני שאין לו קנין פירות, אינו נחשב לאדונו.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, הַשֵּׁנִי שקנאו עכשיו, **יֶשְׁנוֹ בְּדִין יוֹם אוֹ יוֹמַיִם**, שאם מתקיים מעת לעת אינו נהרג, **מִפְּנֵי שֶׁהוּא כַּסְפּוֹ**, ועליו אמרה תורה (שמות כא כא) 'לֹא יָקֹם, כִּי 'כַסְפּוֹ' הוּא', כיון שגופו קנוי לו, ואילו **הָרִאשׁוֹן** שמכרו, **אֵינוֹ בְּדִין יוֹם אוֹ יוֹמַיִם**, מחמת **שֶׁאֵינוֹ כַּסְפּוֹ**. מפרשת הגמרא את שיטתו, **קָסָבַר** רבי יהודה, **קִנְיַן פֵּירוֹת** שיש לאדון הראשון בעבד, **לָאו כְּקִנְיַן הַגּוּף דָּמֵי** – אינו נחשב כאילו גופו קנוי לו, ולכן נחשב רק כעבדו של השני.

רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר,

אגרות קודש

ב"ה, י"ב אדר ב', ה'תשל"ג

ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר חיים שי' בר לב

וכל בני המשפחה שיחיו

בצער נודעתי על דבר פטירת אביו ע"ה. והנני משתתף בצערו ובאבל המשפחה ושולח להם ברכת תנחומים בנוסח המסורתי המקודש -

המקום ינחם אתכם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים.

ויהי רצון שמכאן ולהבא לא יוסיפו לדאבה עוד ואך טוב וחסד, בטוב הנראה והנגלה, יהי' מנת חלקם תמיד כל הימים,

ומתוך בריאות ומנוחת הנפש והגוף ינצל כשרונותיו בכל עת מצוא לטובתם האמיתית של אחינו בני ישראל בארץ ישראל.

בכבוד ובברכה.

שְׁנֵיהֶם – גם המוכר וגם הקונה, יָשְׁנָן בְּדִין יוֹם אוֹ יוֹמַיִם, ואם שהה מעת לעת, אינם נהרגים על הריגתו, וְזֶה – המוכר, מַפְנֵי שֶׁהוּא כַּסְפּוֹ. מפרשת הגמרא את טעמו, תַּחְתָּיו, וְזֶה – הקונה, מַפְנֵי שֶׁהוּא כַּסְפּוֹ. מפרשת הגמרא את טעמו, וּמְסַפְקָא לֵיהּ לרבי יוסי, אִי לַאו כְּקִנְיַן פֵּירוֹת כְּקִנְיַן הַגּוּף דָּמֵי, ונחשב כעבדו של הראשון, אִי לַאו כְּקִנְיַן הַגּוּף דָּמֵי, ונחשב כעבדו של השני, וְסָפֵק הנוגע לדיני נְפָשׁוֹת, אם הוא חייב מיתה או לא, לְהָקֵל שלא להרוג, ולכן אינם נהרגים עליו.

רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר, שְׁנֵיהֶם אֵינָן בְּדִין יוֹם אוֹ יוֹמַיִם, ואם הכוהו מכת מוות, אף אם התקיים מעת לעת ורק אחר כך מת, נהרגים, וְזֶה – הקונה, לְפִי שֶׁאֵינוֹ תַּחְתָּיו, שהרי עדיין משועבד לראשון, וְזֶה – המוכר, לְפִי שֶׁאֵינוֹ כַּסְפּוֹ, שכבר קנאו השני.

וְאָמַר רָבָא, מַאי טַעְמָא – מה טעמו דְּרַבִּי אֶלְעָזָר, משום דְּאָמַר קְרָא (שמות כא כא), 'אַךְ אִם יוֹם אוֹ יוֹמַיִם יַעֲמֹד, לֹא יֻקַּם, כִּי כַסְפּוֹ הוּא', שאם יעמוד העבד ולא ימות מעת לעת, אין נוקמים באדון להמיתו, כיון שהעבד כספו הוא. ולכאורה הטעם מיותר, לשם מה צריך ליתן טעם לדין זה, ומפרש, שצריך שיהיה כַּסְפּוֹ הַמְיוּחָד לוֹ, ולא שיש לאחרים חלק בו. ומדבריו יש ללמוד, שכל שקנין הגוף של אחד וקנין הפירות של אחר, שניהם אינם נחשבים לבעלים, ואינם יכולים למכור, ולכן אמר אמימר, שאיש ואשה שמכרו בנכסי מלוג, לא עשו כלום. אך משנתינו סוברת כחכמים, ולכן יכולה האשה למכור את נכסי המלוג לבעלה.

מקשה הגמרא: וְכִי לֹא לְאִישׁ חֲזָקָה בְּנִכְסֵי אִשְׁתּוֹ, ומחמת כן אינה צריכה למחות בו, וְהָאָמַר רַב, אֵשֶׁת אִישׁ שהחזיק אחר בנכסי מלוג שלה, צְרִיכָה לְמְחוֹת, כיון שלאחר יש חזקה בנכסיה, ואם לא תמחה, תפסיד. מבררת הגמרא: בְּמַאן – במי היא צריכה למחות כשמחזיק בנכסיה, אִילֵימָא – אם נאמר שצריכה למחות בְּאַחֵר שאינו בעלה, וְהָאָמַר רַב, אֵין מַחֲזִיקִין בְּנִכְסֵי אֵשֶׁת אִישׁ, כיון שיכולה לומר שסמכה על בעלה שימחה. אֶלָּא לַאו על ברחך, שמה שאמר רב ששאת איש צריכה למחות, היינו בְּבַעַל, ומבואר, שאם לא תמחה יהיה לו חזקה, וקשה על דבריו ממשנתינו, שמבואר שאין לאיש חזקה בנכסי אשתו.

מתרצת הגמרא: אָמַר רָבָא, לְעוֹלָם מדובר בְּבַעַל, ויש אופן שיש לו חזקה, וּכְגוֹן שֶׁחָפַר בָּהּ בשדה שאינה עשויה לבורות, בּוֹרוֹת עגולים, שִׁיחִין ארוכים וצרים, וּמְעָרוֹת מרובעות עם תקרות, ויש להם פתח, וכיון שנכסי מלוג לא השתעבדו לו לקלקלם בחפירת בורות, ודאי שקנאם ממנה, ואם לא קנה, צריכה היא למחות.

מקשה הגמרא: וְהָאָמַר רַב נַחְמָן אָמַר רַבָּה בַּר אֲבוּהּ, אֵין חֲזָקָה לְגַנָּזִין, כלומר, שאם מזיק שדה חבירו בחפירת בורות וכיוצא, אף אם עשה כן שלש שנים, אינו יכול לומר שהשדה קנויה לו, שכיון שלא החזיק כדרך שמחזיקים אנשים, שנהנים באכילת פירות השדה ולא מקלקלים אותה, לא מחה בידו.

מתרצת הגמרא: אֵימָא – אמור בדברי רב נחמן, אֵין דִּין חֲזָקָה לְגַנָּזִין, שאין צריך המזיק להחזיק שלש שנים כדי שתהא מוחזקת בידו, אלא זה חזקה לאלתר, משום שאין אדם רואה שמזיקים את שדהו ושותק.

הגמרא מתרצת תירוץ נוסף: אִי בָּעֵית אֵימָא – אם תרצה, אמור לתרץ, לַאו אִיתְּמַר עָלָהּ – וכי לא נאמר בבית המדרש על דברי רב נחמן אלו, רַב מָרִי אָמַר, שדברי רב נחמן נאמרו בְּקִטּוֹרָא – שעושה עשן ברשותו, ומגיע הריח לרשות חברו, וְרַב זְבִיד אָמַר, שדברי רב נחמן נאמרו בְּבֵית הַכִּסֵּא שברשותו, הבנוי על הקרקע, שריחו מגיע לרשות חברו, שאף אם החזיק בזה ימים רבים, יכול חברו למחות בידו, ואין מועילה חזקה לזה. אך המחזיק בשדה חברו, אף אם על ידי שמזיק אותה בחפירת בורות, מועילה חזקת שלש שנים.

הגמרא מביאה תירוץ נוסף ליישוב דברי רב, שאמר שאשת איש צריכה למחות, עם משנתינו שאין לאיש חזקה בנכסי אשתו: רַב יוֹסֵף אָמַר, לְעוֹלָם – באמת בעל המחזיק בנכסי אשתו, אף אם חופר בה בורות שיחין ומערות, אינה צריכה למחות בו, כפי ששנינו במשנה, ודברי רב הם, שאשת איש צריכה למחות בְּאַחֵר המחזיק בנכסיה, ואף שאמר שאין מחזיקין בנכסי אשת איש, היינו דוקא בחיי הבעל, כיון שסומכת על כך שבעלה ימחה, כיון שהפירות שלו, או שאומרת שהבעל מכר לאיש זה את פירות נכסי המלוג, ששלו הם, ואינה יכולה למחות בזה שאוכלם. אך יש אופן שצריכה למחות, וּכְגוֹן, שֶׁאֲכָלָהּ אותו אחר מְקֻצַּת שנות חֲזָקָה בְּחַיֵּי הַבַּעַל, וְשָׁלֹשׁ שנים נוספות אכל את פירות השדה לְאַחַר מִיתַת הַבַּעַל, ואומר שקנה את השדה מהבעל, שקנה אותה מהאשה, ונאמן בכך מִינּוֹ דְּאִי בָּעֵי אָמַר לֵיהּ – מתוך שיכול לטעון, קניתי את השדה לפירותיה מהבעל לכל ימי חייו, ואם תמות האשה תחילה, אזכה גם בגוף השדה, אך אם ימות הבעל תחילה, אצטרך להחזיר לאשה את השדה, ובשמת הבעל רציתי להמשיך להחזיק בשדה, ולכן אֲנָא זַבִּינְתָּהּ מִינָּךְ – אני קניתי את השדה ממך אחר מות בעלך, ואבד שטרי, ונאמן בכך, כִּי אָמַר לָהּ נַמִּי – גם כשאומר לאשה, אַתְּ זַבִּינְתָּהּ לֵיהּ, וְזַבְּנָהּ נָיְחָלַי – את מכרת את שדה הנכסי מלוג שלך לבעלך, והוא מכרה לי, מְהֵימָן, ולכן אם לא מכרה לו, צריכה למחות בתוך שלש שנים.

הגמרא מביאה שיש חולקים על דברי רב: נוּפָא, אָמַר רַב, אֵין מַחֲזִיקִין בְּנִכְסֵי אֵשֶׁת אִישׁ, ואינה צריכה למחות במחזיק בנכסיה,

---

אגרות קודש

ב"ה, ט"ז אדר ב', ה'תשל"ג

ברוקלין, נ.י.

הרה"ח וו"ח אי"א נכבד ונעלה איש המעלה

עוסק בצרכי ציבור הרב ברוך גרשון ס"ט נ"י

דק"ק מדריד יע"א

שלום וברכה!

הנני לאשר קבלת מכתבו עם המצו"ב חוברת פורים, ועתה נתקבלו גם כן שני העתקים מן ההגדה של פסח. ותשואות חן לכת"ר בעד שימת לבבו לשלחם לי.

ויהי רצון שיוסיף אומץ וילך מחיל אל חיל בהפצת היהדות החרדית האמיתית, כיד ה' הטובה עליו.

התקוה שגם להבא ישלח הנה פרסומיו.

בטח היתה לו ביחד עם זוג' תחי' שמחת פורים כראוי, ויהי רצון שיהי' הכנה לחג הפסח כשר ושמח.

בכבוד ובברכה.